

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering
van de handhaving
van de oude
Gereformeerde beginselen

Meditatie *Ambtelijke praktijk*
Kerkelijk actueel
Voor de jeugd *Sprekend verleden*

“... een rad in het midden van een rad”

“... een rad in het midden van een rad”
(Ezech. 1: 16)

Ezechiël, de priesterzoon, is samen met anderen in ballingschap gevoerd naar Babel. Hij is ver verwijderd van stad en tempel. Anders dan hij had gedacht, zal hij geen priester zijn in het heiligdom. De Heere heeft een andere roeping: profeet zal hij zijn. *“Mensenkind, gij zult Mijn woorden tot hen spreken.”* De Heere verschijnt aan hem in een aangrijpend visioen. *“Het geschiedde dat de hemelen werden geopend en ik gezichten Gods zag.”* Wat ziet Ezechiël allemaal? Een stormwind vanuit het noorden, een dikke wolk met vuur daarin en een allesdoordringende glans rondom. In het midden daarvan de gelijkenis van vier dieren... Er is ook sprake van een troon. Het is de troon van de Heere Zelf.

Er is nog meer te zien. Onder die poten van de troon bevinden zich raderen, wielen. Zoiets dus als de ons bekende bureaustoelen. Die troon kan dus draaien en keren. Let op wat er over geschreven is. We lezen over *een rad in het midden van een rad*. Haaks op elk wiel is er weer een ander wiel. Elk wiel wordt als het ware in de wielen gereden door een ander wiel. Me dunkt: dat kan nooit goed gaan. Als een wiel haaks gekruist wordt door een ander wiel, dan kan hij toch niet rollen? Inderdaad, dat maakt het allemaal wel ingewikkeld en onvoorspelbaar. Hoe dan ook: ontzaglijk bedreigend! Dat is het dat Ezechiël ziet. Dit is wat de profeet preken moet.

Ezechiël leeft in een tijd waarin ontzettende dingen gebeuren. De wereldmachten laten zich gelden. Ze voeren strijd en brengen de hele wereld in beroering. De oorlogsmachine verplettert volken en culturen. Kleine mensen zien hun omgeving verwoest en hun leven in gevaar. Zekerheden kantelen. Het is, zoals een wijs man schreef in de jaren dertig van de 20^e eeuw: *“We leven in een bezeten wereld. En we weten het.”* Zo is het in Ezechiëls tijd. Is het zo ook niet in onze dagen? Wat is er al niet aan de hand in deze weken en maanden. De namen van Syrië, Irak en Oekraïne, van ISIS, Hamas en Boko Haram roepen beelden van bloed en terreur op. Ze zijn ons op het netvlies getekend: vluchtende mensen, huilende kinderen, bebloede messen. Bloed en vuur en rookdamp. De ene oorlog is nog niet uitgebrosen of de andere lijkt compleet te escaleren. Jodenhaat en christenvervolgning gaan ermee gepaard. Ontreddering alom: *een rad in het midden van een rad*. Een duizelingwekkende en niet te beheersen beweging in het geheel van die raderen. Wie overziet het nog? Vooral: wie zal die raderen tot stilstand brengen? Beklemmend voor ons allemaal. Hoe actueel is het beeld van Ezechiël 1.

Maar er is nog iets. In vers 17 lezen we: *“Als zij gingen, zij gingen op hun vier zijden. Zij keerden niet om als zij gingen.”* Dat betekent zoiets als: die raderen, die draaien als een dolleman. Het is een en al dynamiek. Maar de troon zelf, die draait niet. Die troon van de heilige God staat onbeweeglijk. En die op de troon zit, Hij is niet onderhevig aan de wenteling van de raderen. De wielen bewegen zich in duizelingwekkende snelheid. Van links naar rechts en andersom. Van achter naar voren en andersom. Maar de troon, die behoeft niet terug te keren. Bij alle woeste beweging die te constateren is, is de troon van God vast en stabiel.

Ezechiël mag ook dat aan het ontredder volk prediken. Het is ook een boodschap aan ons. Gods wegen zijn dikwijls ondoorgrondelijk. In de grote wereldontwikkelingen, maar niet minder in mijn kleine leven. Wat u en ik zien, dat zijn die draaiende en wentelende raderen. De raadselachtigheid van heel die beweging. Dan komt een mens niet veel verder dan Asaf in Psalm 73. Toen hij het uitriep: *“Ik heb met al mijn kracht, die Godsregering overdacht. Maar het was een stuk dat in mijn oog mij moeilijk viel en veel te hoog.”* Nee, uit de omstandigheden op zichzelf genomen is doorgaans niet veel troost te ontvangen. Ezechiël roept ons op hoger te zien. Naar de troon. Naar die onwankelbare troon die staat op recht en waarheid pal als op onwrikbare steunpilaren. Het geloof ziet hoger dan het zichtbare van onze werkelijkheid. Een wonder als ik met de ogen van het geloof mag doordringen tot die andere werkelijkheid. Dan krijg ik te zien dat er Eén is aan Wie alle dingen onderworpen zijn. Wie is het? *“Wij zien Jezus, met heerlijkheid en eer gekroond!”* Als ik door genade deze Heere Jezus toebehoor, dan geldt het: *“Zo God voor ons is, wie zal tegen ons zijn?”*

J.M.J. Kieviet

De bijna-christen

Daniël 4:34
Ik, Nebukadnézar
loofde de
Allerhoogste, en ik
prees en verheerlijkte
de Eeuwigelevende...

In 1662 verscheen er een boekje met de titel: 'The almost-Christian discovered'. In het Nederlands: 'De bijna-christen ontdekt'. Het is geschreven door de Engelse predikant Matthew Meade. Hij behoorde tot de Londense puriteinen. Het boekje is een verhandeling over de woorden van koning Agrippa aan Paulus, Handelingen 26:28: 'Gij beweegt mij bijna een christen te worden'. De schrijver toont aan dat iemand op verschillende manieren heel veel op een christen kan lijken en toch geen ware christen is. Dat is heel confronterend. Maar ook lezen we – tot troost – hoe iemand ondanks zijn zonden, tekorten en gebreken toch een waar christen kan zijn.

Nebukadnezar heeft in het slot van de hoofdstukken 2, 3 en 4 heel veel mooie dingen over de Heere gezegd. Dingen die waar en ook heel Bijbels zijn. En als we dit allemaal lezen, dan komt de vraag op, hoe we al die mooie woorden nu moeten beoordelen? Mogen wij de conclusie trekken dat Nebukadnezar tot waarachtige bekering is gekomen?

Laten we nog eens enkele woorden lezen. Eerst het slot van hoofdstuk 2. Daar horen we Nebukadnezar voor het eerst een belijdenis afleggen. De koning antwoordde Daniël en zeide: Het is de waarheid, dat ulieder God een God der goden is, en een Heere der koningen, en Die de verborgenheden openbaart, dewijl gij deze verborgenheid hebt kunnen openbaren. Dat lijken mooie woorden, maar ze zitten vol met heidense dwalingen. Het enige wat Nebukadnezar hier zegt, is dat de God van Daniël de Oppergod is. Maar naast of onder die God zijn er nog zoveel andere goden. En Nebukadnezar is niet van plan om zijn eigen goden vaarwel te zeggen.

En dat blijkt wel in hoofdstuk 3. Want daarin laat Nebukadnezar een beeld maken. En hij gebiedt dat iedereen daarvoor moet buigen op straffe van verbranding. En hoor eens wat Nebukadnezar dan tegen de drie vrienden zegt: ...en wie is de God Die ulieden uit mijn handen verlossen zou?

Maar, die God kon het dus wel. En opnieuw onder de indruk spreekt Nebukadnezar

mooie woorden, in het hoofdstuk 3:28 Geloofd zij de God van Sadrach, Mesach en Abéd-nego, Die Zijn engel gezonden, en Zijn knechten verlost heeft, die op Hem vertrouwd hebben.

Maar ondanks deze mooie belijdenis is het nog steeds niet wat het moet zijn. De Heere is nog steeds niet zijn God.

En dan hoofdstuk 4. Nebukadnezar heeft dan inmiddels al heel wat meegemaakt met de God van Daniël en zijn vrienden. Maar hij blijft onbekeerd. Dat wordt wel bewezen als hij dan op het dak van zijn paleis wandelt. Dan spreekt hij vanuit zijn hoogmoedige en onbekeerde hart: Is dit niet het grote Babel dat ik gebouwd heb!? En toen heeft de Heere hem diep vernederd. Hij kwam tussen de beesten terecht. Maar door Gods genade kwam zijn verstand weer terug. En in het slot van hoofdstuk 4 lezen we opnieuw een belijdenis. Is het nu dan wél echt? Is Nebukadnezar nu tot waarachtige bekering gekomen? Nee. En volgende keer zullen we zien wat er dan precies aan ontbreekt.

Laten we ons nu even concentreren op het feit dat iemand heel veel van de Heere geleerd kan hebben en toch onbekeerd blijft. Iemand kan heel dichtbij het Koninkrijk van God zijn, en er toch buiten blijven. En dan moeten wij onszelf de vraag stellen in hoeverre wij misschien op Nebukadnezar lijken.

Veel jongeren erkennen wel dat de Heere God is. Dat Hij de Almachtige en de Allerhoogste is. Zeker, dat geloven ze en dat belijden ze. Maar naast Hem houden ze er nog zoveel andere goden op na. Dat kan hun geld zijn, of hun werk, of hun auto, of wat dan ook. Ze kunnen er bepaalde boezemzonden op nahouden, of te ver gaan in het contact met de wereld. Is zo'n christenjongere dan eigenlijk wel zoveel anders en zoveel beter dan Nebukadnezar?

Er kunnen bovendien weleens indrukken zijn geweest van Wie God is. Of angst voor de dood en de eeuwigheid. Het geweten kan zeggen: 'Je moet nú breken met de zonde!' Maar het gebeurde niet... En het gebeurt nóg niet.

En zo kun je bijna een christen zijn. En daar waarschuwt Gods Woord ons voor. Je kunt vlákbij Gods Koninkrijk zijn. En toch erbuiten (Markus 12:34). Mensen kunnen de naam hebben dat ze leven. En toch dood zijn (Openb.3:1). Ze kunnen de taal van de engelen spreken, maar als ze de liefde niet hebben, dan zijn ze slechts een klinkend metaal (1 Kor. 13:1). Een bijna-christen. Jongelui, de Heere wil dat wij onszelf onderzoeken en beproeven of we wel het echte geloof hebben (2 Kor.13:5). Hij zoekt naar waarheid in ons binnenste.

M.A. Kempeneers
makempeneers@kliksafe.nl

Naar de Schrift

DL 5 art 1

Wie de inhoud van de Leerregels nauwkeurig leest, bemerkt dat de opstellers hun gedachten niet opdringen aan de Schrift en de Schrift niet laten spreken naar hun visie. Wat in de Leerregels staat is ontleend aan de Schrift en geformuleerd naar de Schrift. Zo ook het laatste gedeelte van artikel 1. Daar staat: de Heere verlost in dit leven niet ganselijk van het vlees en het lichaam der zonde.

Romeinen 7

Tegen deze gedachte, tegen deze belijdenis komt heel wat op. Men zegt: er wordt te kort gedaan aan de verlossing door Christus en tevens wordt er te kort gedaan aan Zijn eer, wanneer gezegd wordt: wij zijn en blijven zondaren. Verlossing houdt toch in vrij te zijn van schuld en straf, niet meer klagen maar roemen. Moet er over het een of ander geklaagd worden, laten we dan elkaar opwekken om te roemen. Geen enkele gedachte aan straf of verlorenheid mag boven komen of beheersen. Want alles, alles is volstaan. Dus de laatste formulering in artikel 1 kan vervallen. Maar wat lezen we in Romeinen 7? In dat hoofdstuk heeft Paulus het over zichzelf. Het is opvallend dat Paulus in Romeinen 7: 7-25 meer dan 40 maal schrijft in de eerste persoon enkelvoud. Hij gebruikt het persoonlijk voornaamwoord van de eerste persoon. De ik-vorm. Nu is de vraag en die vraag is heel belangrijk: heeft Paulus het over zijn leven, zijn gedrag voor of na zijn bekering. Op zich is daar al heel wat over geschreven en geponeerd. In

Handelingen gaat het over het leven van Paulus voor Damascus en na Damascus. We kunnen de levensgang van Paulus nagaan. Hoe dit was en geworden is. De gedachte is: Paulus heeft het in Romeinen 7 over zijn eertijds, zijn leven van voorheen. In de Filippenzenbrief heeft hij het over zijn verleden gelijk hij dat zelfs openlijk deed voor het publiek gezelschap. Handelingen 6. Zijn verleden was een zondig verleden. In blinde ijver meende hij in zijn doen God een dienst te bewijzen. Maar door de Heere wordt hij voor de poort van Damascus in het hart gegrepen en geheel veranderd. Een hoorbaar bewijs daarvan was zijn vraag: Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal? Hand. 9. Zijn bekering heeft hij niet verzwegen. Zijn leven, zelfs in beproevingen en verzoeking, liet zien dat de nieuwe gehoorzaamheid hem beheerste. Zijn dienen van de Heere, Zijn koninkrijk en zo liefde tot de naaste, was zijn leven geworden. Wanneer we de belijdenissen van Paulus samenvatten, dan heeft Paulus het over zijn zondig verleden. Dat zondig verleden beheerst, in welke vorm of hoedanigheid, ieder mens. Er staat beschreven: allen hebben gezondigd en derven de heerlijkheid Gods. Het levensbeeld van iedereen staat beschreven in Romeinen 3. Heeft Paulus het in Romeinen 7 over zichzelf, dan spreekt hij niet in de verleden tijd. Dacht hij aan het leven van voorheen, dan had hij zeker in de geest geschreven zoals dit staat in het tweede gedeelte van Romeinen 6.

Een tweemens

Paulus is door de vernieuwende werking van de Heilige Geest een tweemens geworden. Hij kent de oude en de nieuwe mens en beide staan niet los van Gods wet. Haar eis en plichten zijn hem niet onbekend. De verdieping van de zelfkennis gaat door en die zaak laat hem niet koud en hij legt zich er ook niet zomaar bij neer. In de verzen 13- 25 lezen we zijn ontboezeming. Het niet kunnen

en het willen. Het eerste treft hem, houdt hem laag bij de grond en het tweede spreekt van zijn gezindheid, de drang van het nieuwe leven. Wat heeft hij God de Heere lief gekregen. Om Gods wil, door de verdienste van Christus en de werking van Gods Geest in zijn leven, zou hij volmaakt willen zijn. Dit geloof daarin en de gegronde hoop daarop zijn aanwezig. De uitroep: ik ellendig mens, is geen wanhoopskreet, maar een smartenkreet met daaraan verbonden de ootmoedige, hartelijke dank. Ik dank God door Jezus Christus onze Heere, vs. 25. Het is niet te hopen dat dit vreemd overkomt of tot de opmerking brengt: hier spreekt Paulus en dat is te begrijpen, want hij heeft veel op zijn geweten, wat hij niet vergeten kan. Maar Romeinen 7 is niet de weerslag van iedereen. Dus wel lezen, want het staat in de Bijbel, maar we kunnen het overslaan. Het heeft misschien een enkeling wat te zeggen. Nu dienen we te onthouden dat Romeinen 7 woorden Gods zijn. Paulus heeft gesproken en geschreven door de Heilige Geest. Ook van Romeinen 7 geldt wat geschreven staat: al de Schrift is van God ingegeven en is nuttig tot lering, 2 Tim. 3:16. De heilige mensen Gods, van de Heilige Geest gedreven zijnde, hebben ze gesproken, 2 Petrus 1:21. Daar behoort Paulus ook bij. In zijn zelfontboezeming wordt geestelijk onderwijs gegeven. Hier wordt weergegeven wat geleerd en gekend wordt op de leerschool van God de Heere. De Heilige Geest onderwijst hierin door het Woord. Dat staat niet buiten de verkondiging, buiten de prediking van het Woord. De Woordbediening is het eerste genademiddel van de Heere. We komen het tegen in de Schrift. Vandaar dat het allereerst aankomt op het kennen en bemerken van Woordvrucht. Door de leiding van de Heere is er ook herkenning. Bestrijding en zelfbeproeving zijn geen onbekende zaken. In het gebed wordt erover gesproken met de Heere en tijdens de Woordverkondiging is er aandacht.

Avondmaal

Bestrijding en zelfbeproeving kunnen bijzonder spreken wanneer het Avondmaal in zicht is. Welk een pastoraal onderwijs wordt gegeven in het klassieke avondmaalsformulier. Aan het onderwijs, gegeven aan de verslagen harten van de gelovigen, mag bijzonder de pastor niet voorbijgaan. Een deel van het geloofsleven wordt getekend. Er is in het leven sprake van allerlei gebreken en ellendigheid. Er is geen volkomen geloof. Geen geloofszekerheid. Klein geloof en zwak geloof kunnen zo werken en niet te vergeten het ongeloof. Dit laat de gelovige niet koud. Het gebed: ik geloof Heere, maar kom mijn ongelovigheid te hulp, is bekend. Er is ook de wetenschap dat de Heere er recht op heeft om steeds actief te zijn. De besteding van het leven in Zijn dienst. De eis van de Heere en de gezindheid tot beantwoording aan die eis, met het onvermogen en ook de nalatigheid, leven. De dagelijkse strijd met de drie-hoofdige vijand is er. Satan, wereld en eigen vlees. De zwakheid van het geloof is daarbij betrokken. De boezem-zonde kan en mag vergeven zijn, maar die zonde is niet geheel verdwenen. Er is leedwezen over alles en de vraag kan er zijn: werkt de Heere wel in mij? Het kan zo bang zijn als de bestrijding toeneemt en met kracht wordt gezegd wie je bent en wat je doet, kan niet samen gaan met genade. Welk een hart onder de riem wordt gegeven. De aanwezige gebreken en zwakheden veroorzaken droefheid. Droefheid over de zonde, maar er is ook de begeerte naar zondevergeving en de strijd tegen de zonde. Dit nu is het genadevolle werk van de Heilige Geest. Als er van binnen gezegd wordt dat er voor jou geen plaats aan de tafel is, dan zegt de Heere: er is plaats voor jou. Aan onwaardigen, die veel moeten belijden, schenk Ik, zegt de Heere, hemelse spijs en drank. Het laatste gedeelte van artikel 1 en zo het hele hoofdstuk 5 staan hier niet buiten. Wat Paulus belijdt, vindt zijn weerslag in de belijdenisgeschriften en zo ook in het avondmaalsformulier.

Verlossing

Welk een machtig, rijk, heerlijk werk doet de Heere in het leven. De eeuwen door. De Heere verlost van de heer-

schappij en de slavernij van de zonde. Nu dienen we op twee zaken acht te geven en die hebben betrekking op de prediking. Verlossen en zondewerkelijkheid. Verlossen wijst op een wonderlijk gebeuren. Er is een ontzettende, onveranderlijke werkelijkheid en daar zijn alle personen bij betrokken. Aan heerschappij en slavernij van de zonde zijn allen onderworpen. Een moedwillige en vrijwillige daad. Dit staat overduidelijk in de Schrift. Er wordt toch wel recht gedaan aan de Schrift? De zonde kan vergeleken worden met een strenge heer. Die heer en meester is en niet laat gaan. Vriendelijkheid is de heer van de zonde niet vreemd. Er wordt bedrieglijke, verleidelijke raad gegeven. Leef, geniet, haal je hart op, laat je niet in de war brengen, het komt goed. Geloof dit! Wordt de werking van de zonde zo niet tweezijdig bemerkt, gehoord en gelezen. De slavernij van de zonde staat hier niet buiten. Nu gaat de Heere verlossen. Door Zijn bevrijding komt er het uitzien naar bevrijding. De pijn van de gebondenheid en de onderworpenheid aan de zonde wordt gekend.

Wat gebeurd is en het gevolg ervan spreekt. Temeer daar de losmaking van de goedertieren Heere een vrijwillige, moedwillige daad was. Ik sta als Adam, als de verloren zoon voor de alomtegenwoordige, alwetende Heere. Welk een heilswonder is er. In onze staat spreekt de verlossende daad Gods in Christus. Ook in de prediking. Vandaar het gebed: Heere, verlos mij. Dit gebeurt en dat niet eenmaal, maar gedurig. De macht van de zonde is wel gebroken, maar niet verdwenen. Daarom nog dit laatste. In artikel 1 staat: God de Heere verlost in dit leven, niet geheel, niet volkomen van het vlees en het lichaam der zonde. Geen tekort is er aan het volbrachte werk van Christus. Gods wijsheid en Zijn beleid laten vrucht zien. In leven en sterven. Met levenstoekomst. Jezus zegt: In de wereld zult gij verdrukking hebben, maar heb goede moed, Ik heb de wereld overwonnen. Ik leef en gij zult leven. En dan geen zondaar meer. Hallelujah.

M.C. Tanis

Van de redactie

Schotse schrijvers

Onder het kopje 'Bijbellezen met de Schotse schrijvers' schrijft ds. A.J.T. Ruis een serie artikelen. De eerste aflevering vindt u in dit nummer van ons blad.

SSNR

20e wintercursus van de SSNR (Stichting Studie Nadere Reformatie): 'Het leven van Gods Kerk. Persoonlijke vroomheid bij de puriteinen.' Zes meer of minder bekende Engelse puriteinen uit de zeventiende eeuw worden behandeld: John Owen, Edmund Calamy, Thomas Brooks, William Guthrie, Jeremiah Burroughs en John Flavel, op zes zaterdagochtenden in een zaal van de Gereformeerde Gemeente in Veenendaal. Meer informatie bij de cursusleider dr. R. Bisschop, tel. 0318-522691 email: r.bisschop@kliksafe.nl

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer van ons blad zal over twee weken verschijnen: D.V. dinsdag 21 oktober 2014. Kopij graag binnen donderdag 9 oktober.

AvH

Kerk en wereld

Ik heb al eerder geschreven over politieke ontwikkelingen. Daarbij werd opgemerkt dat in mijn jeugd de antichrist vooral werd gezien in de dreiging van het Russische communisme. Maar dat scenario heeft zich gewijzigd. Bewijs daarvan was het onmogelijke: de Berlijnse muur werd afgebroken. Een stuk puin uit die muur is nu een museumstuk, een relikwie.

We zien sterk antichristelijke machten nu samenkomen in de IS beweging. Een buitengewoon gruwelijke en wrede terreurorganisatie, die momenteel het wereldtoneel bepaalt. Het droomt ervan om het Witte Huis te verwoesten, om in Europese landen de sharia in te voeren en terreur te zaaien in het Westen. Er worden aanslagen voorbereid in EU landen, waaronder ook ons land. Dat gebeurt in naam van Allah.

Zal dit streven inderdaad als een olievlek de wereld veroveren? De mogelijkheid daartoe is reëel te noemen. Ook als u bedenkt dat in Afrika een soortgelijke beweging bestaat (Boko Haram), die nog lang niet bedwongen is en ook niet snel bedwongen zal en kan worden. In dezelfde lijn moeten we de anti-Israëlcoalitie (Hamas) in het Midden Oosten waarderen. We hebben het dus wel over een sterke beweging van wereldformaat. Ik merk terzijde op dat ook het Christendom wel eens bedenkelijke pogingen heeft ondernomen om het wereldtoneel te beheersen. Ik noem dan maar de Kruistochten die ten doel hadden het heilige land te veroveren.

Het is dus goed denkbaar dat de antichrist in onze dagen gezocht moet worden in het Islamitische streven naar wereldbeheersing. Het is in ieder geval een antichristelijke macht van formaat, zoals de Paus en het Communisme dat in hun dagen waren. Maar we zouden ons voor de toekomst kunnen vergissen. Er zullen er velen zijn die de antichrist zoeken in een andere richting, bijvoorbeeld in Amerika of een van de leiders daarvan. In dat werelddeel werden lange tijd hoge christelijke standaarden gehanteerd. Maar deze worden in snel tempo neergehaald. Obama is daarvan helaas een voorbeeld. Het is mogelijk dat de VS op termijn zich geheel afkeren van het christelijk geloof. Het verheerlijken van de homoseksualiteit kan dienen als een breekijzer om een einde te maken aan christelijke normen en waarden. Maar dat kan

Deze rubriek richt zich in de eerste plaats op kerkelijke zaken. Maar ook op bijvoorbeeld de tekenen der tijden. Welke tekenen zien wij in deze tijd? Die vragen moeten ons bezig houden. Daarbij kan Gods Woord onze enige richtlijn zijn. Maar dat vraagt diepgaand onderzoek van dat Woord.

ook heel duidelijk het geval zijn in de EU. Ons land doet daar overduidelijk aan mee. In iemand als de minister van Buitenlandse Zaken kunt u een bepaalde minachting waarnemen voor de rechten van de christenen wereldwijd. We moeten deze ontwikkelingen in het vizier hebben. De tijd zou zelfs ooit kunnen komen dat christenen uit Europa een toevluchtsoord vinden in een land als Rusland. Zo vreemd en wonderlijk kunnen de ontwikkelingen gaan. Deze dingen berusten op het principe dat een volk zich ooit zal richten tegen het eigen verleden. Dat zou betekenen dat Amerika en Europa zich hartgrondig zullen afkeren van de christelijke wortels; voor Rusland zou het kunnen betekenen een geheel breken met het verleden van het Bolsjewisme.

Nu werden in de Tweede Kamer de Algemene Beschouwingen gehouden. Het kwam net zo uit dat we konden luisteren naar o.m. Wilders en Pechtold. Beiden hebben veel gemeen. In ieder geval dit dat zij niet rekenen met de Bijbelse leer. Het is de vraag wie daarin het hardst loopt. Als je de stijl van Wilders analyseert, moet je wel denken dat hij geen boodschap heeft aan Bijbel en Kerk. Pechtholt is de beschaafde man, die desondanks de spot drijft met alles wat herinnert aan het christelijk geloof. Hij is degene die lange tijd de SGP achtervolgde vanwege vermeende invloed op de achterbank van Rutte.

Verleden week rolde de bal weer iets anders. Wilders sprak op de hem eigen wijze over het gevaar van de Islam. Hij schroomde niet zich daarbij te bedienen van krachttermen. Bedoelde hij het als een grap toen hij het had over een getal met twaalf nullen, waarbij hij opmerkte: "dat zijn er bijna net zo veel als er nu in vak K zitten". Vak K is de plaats van het kabinet in de Tweede Kamer. Dat gaat heel ver. Rutte daarentegen, beschaafder, wist er ook van. Tegen Wilders: "U kunt niet in de schaduw staan van..." (hij doelde op een allochtoon). Pechtholt sprak wel over de vluchtelingen zoals de Jezidi's, maar hij vermeed angstvallig de waarheid dat zeker zoveel christenen op de vlucht waren geslagen.

We moeten eerlijk zijn. Wilders (ondanks instelling en taalgebruik) onderkende het gevaar van de dreiging van een Islamitische staat. In andere hoeken bleef

het stil. Hij zou ook verkeerde getallen gebruiken. Hij had het namelijk over 73% van de in ons land wonende allochtonen die in hun hart sympathiseren met de Jihad. Zelfs onder ons denkt men dat de meeste Moslims minzame mensen zijn in hun opstelling. Maar even later stond er een artikel in de krant, dat eigenlijk Wilders in het gelijk stelde. Veel Nederlanders zien in de Jihad een ernstige dreiging, ook voor Nederland. Ik vind het wel tekenend, dat we zijn ernstige constatering wegwuiven, omdat het nu eenmaal niet kan dat hij ooit iets goeds zegt. Hij nam het ook op voor mensen die een kruisje dragen, terwijl dat in Nederland niet mag in openbare diensten. Hiermee wil niet gezegd zijn dat we Wilders moeten rehabiliteren, maar wel dat we het niet alleen aan hem moeten overlaten om de gevaarlijke

*We hebben het dus wel
over een sterke beweging
van wereldformaat.*

signalen van de Islam te onderkennen. Zeker, de SGP en de CU zeggen dit ook wel eens, maar deze partijen moeten wel blijven oppassen voor een te veel meedenken met onze huidige regering. Het is nooit profijtelijk voor het beginsel, als we goede vrienden hebben onder de vijanden. Wat de CU betreft is het tekenend, dat er gedachten leven over een breuk met de Gereformeerde Belijdenis als grondslag voor de partij. Ik weet zeker dat u allen uw hart vast houdt, als u dagelijks hoort over de gruwelen die vanuit de IS plaats vinden. Dat moet ook zo zijn. Uit bewogenheid met medechristenen die zo zwaar te lijden hebben en uit voorzichtigheid betreffende de toekomst van het vrije Westen. We moeten deze IS compleet en geheel in het oog hebben als we spreken over de tekenen der tijden. En leg dan uw Bijbel ernaast. Andere vragen hangen hiermee samen. Wat zal de toekomst zijn van Israël? Hoe lang zullen wij nog vrijheid hebben? Hoe staat het met de zaak des Heeren in deze wereld, maar ook onder ons? De Heere roept het ons toe: Ga in uw binnenkamer, Mijn volk, totdat de gramschap over zij. Dat is de enige toevlucht.

Ik had het recent ook over Oekraïne. Plotseling valt er, naar het schijnt, een stilte. Kiew lijkt toe te geven. Zo maar, onverwachts. Terwijl er zoveel om te doen geweest is. Ik meen dat ds. Belder ook enige verbaasdheid toonde in zijn column. De eigen economie een gevoelige slag toegebracht, zaken kennelijk te veel op de spits gedreven, de verhouding tussen Oost en West danig in de war. Was dat dan allemaal nodig geweest?

Zo kan het gaan in de wereld. Kan het zo ook niet gaan in de kerken? Er lopen wel parallellen. Dit leert ons dat we de Geest der profetie nodig hebben. We moeten ons

houden aan de beproefde paden, de gebaande wegen van Gods Woord. Vanuit de overtuiging dat dit het goede spoor is. De binnenkamer is de plaats die we allen nodig hebben.

Dan nog iets dat van dichtbij ook te maken heeft met kerkelijke actuele zaken. Ik schreef de vorige keer over 1931. Een mevrouw uit de Geref. Gemeenten belde mij daarover op. Ze had, met vrucht nog de catechisaties van Ds. Kok meegemaakt, heel lang geleden. Zij constateerde dat ik geschreven had over een zeker gemis in de preken van de GG. Ik kom daar graag even op terug.

Mijn bedoeling was te wijzen op de zesde uitspraak over de aanbidding van Christus. Dat was mijn verrassing, omdat ik daar eerder niet van op de hoogte was. Voordien verkeerde ik in de veronderstelling, dat in de GG de prediking als geheel onder de beheersing stond van de uitverkiezing. Nu echter las ik dat er ruim plaats is voor de aanbidding van Christus aan allen vanuit het Evangelie. Onder ons is de benadering van de onbekeerden vooral gegrond op de betekenis van het Genadeverbond. Dat is wel een verschil. Maar, hoe dan ook, als het goed is komen we dan toch van beide kanten op hetzelfde uit.

Deze mevrouw had echter ook gelezen wat ik schreef over de preken in verband met het Genadeverbond. Het verbond staat, volgens 1931, onder de beheersing van de Uitverkiezing. Daar plaatste ik een voorzichtig gestelde opmerking over. Zij verzekerde mij dat de prediking in de GG in alle delen naar de Schrift was. Ik geef dat graag door.

Dus: vanuit een andere visie op het Genadeverbond worden onbekeerden in dat opzicht anders benaderd dan bij ons, maar men komt toch ook uit bij een welmenende aanbidding van Christus aan allen. Dat geeft grote overeenkomst.

Omdat het spreken over andere kerken altijd correct moet gebeuren, geef ik deze opmerking nu ook door. Het mag ons allen goed doen dat kerkmuren niet absoluut zijn. Zij gaf aan dat wat ons blad biedt, niet verschilt met de prediking die zij zondag aan zondag hoort. Dat verblijdt ons allemaal. De GG zijn in kerkelijk Nederland nog een factor van betekenis. Dat bleek kort geleden ook uit de foto van de voorgangers uit de GG in het RD. Prachtig dat predikanten uit dezelfde kerk zo samen bij elkaar zijn en met elkaar verbonden zijn. Dat is om jaloers op te worden. Enkele dagen later weer een opname, ditmaal van voorgangers in alle soorten toga's. Ja, dan merk je toch een verschil op en dan heeft ieder toch zijn voorkeuren.....

P. Roos

Een nieuw hart

De vraag die ik nu moet beantwoorden gaat over het volgende. We leren onze kinderen om te vragen om een nieuw hart. Daar is niets mis mee. Op een bijeenkomst van geestelijk gehandicapte kinderen werd ook gezegd veel te bidden om een nieuw hart. Afgezien van het feit of het kind nu geestelijk gehandicapt is of niet moeten we de vraag stellen of de kinderen wel weten wat er met een nieuw hart bedoeld wordt! Kinderen stellen zich dat soms heel plastisch voor. Er was een meisje dat pijn had in de hartstreek en zei: ik denk dat ik een nieuw hart aan het krijgen ben!

Van tijd tot tijd houd ik in de gemeente een zogenaamde kinderpreek, een preek bestemd voor het jonge kind dat zo trouwhartig in de kerk zit en waar toch zo veel over dat bolletje heen gaat. Ik verzeker u dat het heel moeilijk is om een kinderpreek te houden. Je moet heel eenvoudig zijn, en heel eenvoudig blijven, tot het einde toe. Het moet tegelijkertijd echte Woordbediening zijn. Bij het voorbereiden van een dergelijke preek blijkt echter ook hoe mooi het is om bij de uitleg van Gods Woord, als ook in de toepassing heel eenvoudig de dingen te zeggen. De boodschap wordt er des te rijker door. Ook als je zegt dat we een nieuw hart nodig hebben (een bijbelse uitdrukking) maar dan moet uitleggen wat het is. Wat is een nieuw hart? Dit moeten wij wel weten, anders is ons gebed vreemd, eigenlijk helemaal geen gebed. Wie vraagt nu om iets waarvan hij niet weet wat het is? Daarom moet in de prediking en in het onderwijs, ook op de Zondagscholen, tenminste 3 dingen duidelijk gemaakt worden, ten eerste: wat een nieuw hart is, ten tweede: dat ik dat niet heb en ten derde dat de Heere het mij geven wil. Het eerste, wat is een nieuw hart? Iemand met een nieuw hart gaat anders denken. Hij gaat anders denken over God, over zichzelf, over de Bijbel enzovoort. De Heere leert mij anders te denken en anders te leven dan ik nu doe. Want nu leef ik niet goed. Ik ben niet goed. Ik ben een zondig mens die veel van zichzelf en niet van de Heere houdt. En dat is een grote zonde. Dat moet de Heere straffen. Want Hij heeft ons gemaakt om Hem te dienen en lief te hebben en dat doe ik niet omdat ik dat niet wil. Deze dingen moeten in elke preek worden genoemd en ook in een eenvoudige preek voor onze lieve, geestelijk gehandicapte kinderen. We moeten ontdekken dat we, wie we ook zijn, een oude, gemene kerel, of een lief en vrolijk kind, voor de Heere zo niet kunnen bestaan. Dat er een nieuw begin in ons leven komt, een tweede geboorte, dat ons denken en doen verandert, dat we dus een nieuw hart moeten krijgen. Want dat ons hart boos is betekent dat we helemaal boos en zondig zijn. Niet maar een stukje van mij is verkeerd, mijn hart, maar ik ben helemaal verkeerd. Dat bedoelt de Heere als Hij spreekt over een boos hart, een stenen hart.

Als je nu een nieuw hart krijgt betekent dat dan dat je nooit meer verkeerde dingen doet? Was het maar waar. Het oude hart, het oude leven wil niet weg en sterven! Maar als je een nieuw hart hebt ga je berouw en spijt krijgen over je zonden en die ga je voor de Heere eerlijk belijden, alles zeggen. Je gaat vragen om vergeving. Dat is een nieuw hart. Je gaat vechten

*Het oude hart, het oude leven
wil niet weg en sterven!*

tegen de zonde, omdat je de Heere lief hebt gekregen. En als je sterft, mag je bij de Heere komen en zal je nooit meer zonde doen. Dat wil je dan graag en daar ga je om bidden. De Heere laat ons zien (door de prediking) dat we een boos hart hebben en dan gaan we vragen of we bekeerd mogen worden, een nieuw leven mogen krijgen. Dan weten we wat we bedoelen als we onze knietjes voor de Heere buigen en vragen om een nieuw hart. En de Heere wil ons heel graag een nieuw hart, een nieuw leven geven. Het kan omdat de Heere Jezus voor mensen en kinderen met een boos hart stierf aan het kruis. Tenslotte: je kunt zien aan iemand als hij een nieuw hart heeft: hij houdt veel van de Bijbel en gaat graag naar de kerk! Jong en oud, hebben we een nieuw hart?

K. Hoefnagel

P.S. De vraagsteller bedankt voor de vraag waarmee u aan de deur kwam. Jammer dat ik gauw weg moest. Maar ik hoop dat u hierbij toch uit de voeten kan!

Ongehoorzaamheid

Jeremia 7:24

“Doch zij hebben niet gehoord, noch hun oor geneigd, maar gewandeld in de raadslagen, in het goeddunken van hun boos hart; en zij zijn achterwaarts gekeerd en niet voorwaarts.”

De eigen wijsheid is een grote hinderpaal voor de godzaligheid. Wie wijs wil zijn boven God komt tot de allergrootste dwaasheid. Van nature volgen we eigen wijsheid. Die eigen wijsheid leidt juist af van gehoorzaamheid aan de Heere. De wil van de gevallen mens strijdt tegen Gods wil. Wie eigen wijsheid niet verzaakt, gehoorzaamt niet aan God. De Heere gebiedt naar Zijn stem te horen. Dat staat boven alle brandoffers en alle slachtoffers. Maar Juda heeft vanwege haar eigen wijsheid niet naar God geluisterd.

Niet gedaan

De Heere beval in vs. 23 naar Zijn stem te horen, maar Juda heeft dat niet gedaan: “Doch zij hebben niet gehoord.” Horen betekent gehoorzamen. Juda is ongehoorzaam geweest aan God. Juda heeft ook het oor niet geneigd. Als je iets graag wilt horen, buig je het hoofd in de richting van het geluid en neig je de oren om des te beter te kunnen horen. Het oor niet neigen betekent niet te willen horen. De woorden van God werden veracht. Juda was hardnekkig en weerspanning. Juda wekte niet eens de schijn te willen gehoorzamen. Juda murmureerde telkens opnieuw.

Wel gedaan

Juda heeft gewandeld in de raadslagen, in het goeddunken van hun boos hart. Het tegenovergestelde van wat de Heere geboden had in vs. 22 en 23. Gods weg werd niet bewandeld, maar een eigen weg. Zij wandelden naar het goeddunken van hun boos hart. Juda kende de bedrieglijkheid van het eigen hart niet. De Hartenkenner noemt het hart van Juda een boos hart. Uit een boos hart komt geen goed goeddunken, maar wel boze bedenkingen. Juda stelde eigen wil tot een wet. Juda bedreef afgoderij en goddeloze zaken.

Achteruitgang

Het gevolg van de ongehoorzaamheid aan de Heere was: “en zij zijn achterwaarts gekeerd en niet voorwaarts.” Wie ongehoorzaam is aan God wijkt af van de levende God. De ongehoorzaamheid nam toe en ging voort. Zij vorderden niet in godzaligheid, maar gingen hoe langer hoe meer achteruit. Het was niet beter, maar erger geworden. Juda nam meer en meer toe in goddeloosheid. Het horen naar Gods stem en het wandelen in de weg des Heeren hadden zij achter hun rug geworpen. Gods geboden stonden hen niet voor ogen. Juda had zich boosaardig van God en van Zijn geboden afgewend in plaats van zich met het aangezicht erheen te wenden. Gods leiding werd veracht en de Heere werd de rug toegekeerd. Juda betoonde openlijk: Wijkt van mij, want aan de kennis van Uw wegen hebben wij geen lust. God werd de rug toegekeerd.

Toepassing

De Heere moet het ook van Zijn kerk in Nederland zeggen (in de tijd van Hellenbroek): “Doch zij hebben niet gehoord, noch hun oor geneigd, maar gewandeld in de raadslagen, in het goeddunken van hun boos hart; en zij zijn achterwaarts gekeerd en niet voorwaarts.” De Heere heeft genoeg bekend gemaakt wat goed is, maar tevergeefs. Wij weigeren te horen. We zijn al heel traag om te horen met de oren van ons lichaam. We hebben de vrijheid en de gelegenheid om te horen, maar het wordt achterwege gelaten. De Heere roept dagelijks, maar het is vruchteloos. De vrucht van de godzaligheid wordt niet gevonden. Het is alsof iedereen doof en ongevoelig is. Er is zelfs geen neigen van de oren, hoe zouden wij dan horen? Het hart zoekt God niet om in Zijn inzettingen te wandelen. Men wil uitwendig niet horen en inwendig niet gehoorzamen.

Wij wandelen in eigen raadslagen, in het goeddunken van onze boze harten. Ieder stelt zich een eigen weg voor en de weg des Heeren wordt veracht. Er is veel onrechtvaardigheid en achterklap, zedeloosheid en dronkenschap. Men leeft naar eigen goeddunken en vertreedt Gods geboden. Gods weg moet wijken voor eigen wegen. Gods welbehagen moet wijken voor eigen goeddunken.

Zo gaan ook wij achterwaarts en niet voorwaarts. We gaan niet vooruit in godvruchtigheid. Er is verharding onder de middelen der genade. De zonde neemt toe. We komen al verder af van de godsvrucht van het voorgeslacht. We keren God de nek toe en niet het aangezicht. Als we zo doorgaan, komt het oordeel van God. De ballingschap zal komen. Omdat wij ons van de Heere afkeren, zal de Heere ons steeds meer achteruit doen gaan. De Heere zal Zich geheel van ons en van ons vaderland afkeren.

Dat wij dan nog dit verval proberen te herstellen. Wees niet langer ongehoorzaam, maar gehoorzaam. Dien de God van uw voorgeslacht. Neig uw oor tot Gods inzettingen. Verzaak eigen raadslagen en goeddunken en gehoorzaam aan God. Zoek in het goede toe te nemen. Dan zou het u zeker welgaan.

A. van Heteren

Schotse schrijvers

Een van de voorrechten die de Heere ons geeft, is dat we niet alleen Zijn Woord ontvangen hebben, maar ook beschikken over allerlei betrouwbare verklaringen van dat Woord. In de loop der eeuwen – soms in heel donkere tijden – gaf God uitleggers van Zijn Woord. Mannen die niet alleen de omgang kenden met het Woord van God, maar ook geoefend waren in de verborgen omgang met de God van het Woord. Om welke uitleggers gaat het dan? Ik denk bijvoorbeeld aan de kanttekenaren op de Statenvertaling, aan Matthew Henry en aan Johannes Calvijn. Wat kunnen we onze winst doen met hun werk! Als we daarbij maar nooit vergeten, dat onze blindheid en duisternis zo groot is, dat Christus Zelf door Zijn Geest ons verstand moet openen, willen wij de Schriften verstaan (Lukas 24:45).

Schotse schrijvers

In dit artikel aandacht voor een wat minder bekende Schriftverklaring. Ik bedoel dan de Bijbelverklaring die – al werd ze nooit compleet – ontstond in het Schotland van de zeventiende eeuw. Aan die verklaring werkten Schotse schrijvers mee van wie we de namen nog altijd met respect noemen: Samuel Rutherford, James Durham, George Hutcheson, David Dickson en anderen.

Zoals u wellicht weet, hebben deze zeventiende-eeuwse Schotse schrijvers (overigens niet te verwarren met de Engelse puriteinen!) iets heel eigens. Hun preken zijn 'hartdoorzoekend' en ontmaskerend. Allerlei valse gronden worden in deze preken afgesneden. Gods soevereine genade wordt benadrukt. En tegelijk leggen de Schotten de roepstem van het Evangelie dringend aan de harten van de hoorders. Ze geven hun hoorders geen rust, voordat zij die rust op goede grond hebben gevonden in het Borgwerk van Christus, toegepast aan het hart. Iemand die de Schotse schrijvers op hoge prijs stelde, was prof. Wisse. Denkt u bijvoorbeeld aan zijn boekje 'Uit het zielenleven'.

Zoals al gezegd, een van de 'echte Schotten' is George Hutcheson. Ook op de laatstgehouden Bewaar het Panddag op Urk viel zijn naam nog. Wie was hij?

George Hutcheson

George Hutcheson wordt geboren rond 1615. Aanvankelijk is hij een aanhanger van de leer van de vrije wil. Door Gods voorzienige leiding komt hij echter in aanraking met ds. David Dickson. Als

Hutcheson in een van de debatten hoog opgeeft van de vrije wil, voegt Dickson de jonge Hutcheson toe: Ga dan maar tot God en vertel Hem dat George Hutchesons wil zo'n grote kracht heeft.

Het is die opmerking die Hutcheson tot bezinning brengt. En wat meer is: De Heere, voor Wie niets te wonderlijk is, brengt Hutcheson tot bekering.

Op zevenentwintigjarige leeftijd wordt Hutcheson dominee in Schotland. Hij staat achtereenvolgens in Colmonell, Edinburgh en Irvine. Het is in zijn tweede gemeente, Edinburgh, dat hij begint mee te schrijven aan een nieuwe Bijbelverklaring. Eerst verschijnt van zijn hand een verklaring op de twaalf kleine profeten (1653-55). Daarna een uitleg van het Johannesevangelie (1657). En tenslotte een verklaring op Job (1669).

Na een veelbewogen leven sterft Hutcheson in 1674. Zijn laatste woorden zijn: *'De Heere heeft geholpen en Hij zal mij helpen. Alles is wel'*.

Comrie en Van der Groe

In zijn geschriften spreekt Hutcheson nog, nadat hij gestorven is. Niet alleen in de Engelstalige wereld, maar ook in ons land. Want twee van Hutchesons Bijbelverklaringen zijn – al halverwege de achttiende eeuw – vertaald in het Nederlands. De bekende ds. Alexander Comrie (een achterkleinzoon van Hutcheson) en ds. Theodorus van der Groe schreven allebei een woord van aanbeveling.

Wanneer u een van deze verklaringen bezit, zult u Hutchesons aanpak ken-

nen. Eerst besteedt hij kort aandacht aan de grote lijn van het hoofdstuk. Daarna legt hij de Bijbeltekst uit, meestal vers voor vers. Daarbij heeft hij aan de ene kant aandacht voor de grondtekst en allerlei uitlegkundige vragen. Tegelijk blijft zijn uitleg toch eenvoudig. En dan volgt het 'merg' van zijn verklaring: uit elk vers trekt hij een aantal toepasselijke lijnen naar het geestelijke, praktische en ambtelijke leven. Die toepassingen zijn niet gewrongen of gezocht, maar rechtstreeks aan de Bijbeltekst ontleend.

De Samaritaanse vrouw

De enige Bijbelverklaring van Hutcheson die nooit in het Nederlands werd vertaald, is zijn uitleg van het Johannesevangelie. Ze is alleen beschikbaar in een oude en nogal ontoegankelijke Engelse uitgave.

De komende tijd hopen we kennis te maken met deze oude Schotse Bijbelverklaring. We doen dat door een aantal keren stil te staan bij de ontmoeting tussen Christus en de Samaritaanse vrouw (Johannes 4:1-42). Daarbij luisterend naar het onderwijs dat Hutcheson opdiept uit deze bekende geschiedenis.

En het doel van dat alles? Om het met een woord uit de voorrede van Van der Groe te zeggen: *'opdat het ... hier in Nederland, naast zoveel andere goede middelen die wij hebben, nog mede mocht dienen tot eer van Zijn heilige Naam... en tot bevordering van de eeuwige zaligheid van veel zielen'*.

A.J.T. Ruis

Prof. dr. H.A. Bakker, Dr. M.J. Kater en Dr. W. van Vlastuin (red.), **Verantwoord Geloof. Handboek Christelijke apologetiek**, gebonden, 528 blz., € 39,90, Brevier uitgeverij- Kampen, ISBN 978-94-9158-309-4.

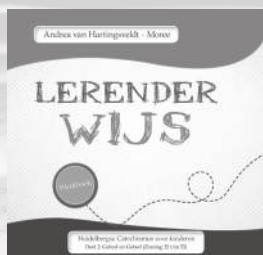

Een handboek over apologetiek (verdediging en verantwoording van het christelijk geloof) was er nog niet in de Nederlandse taal. In onze post-christelijke maatschappij wordt apologetiek steeds belangrijker. Heel wat mensen vinden dat er zonder God prima te leven valt (agnosme). Er wordt verantwoording gevraagd van datgene wat geloofd wordt. Vandaar de titel: 'Verantwoord geloof.' Hoofdstuk 1 behandelt voorvragen waarin gewezen wordt op de Bijbel als bron van kennis. Hoofdstuk 2 is een historisch deel. Hoofdstuk 3 een methodisch deel. Hoofdstuk 4 een confronterend deel. Hoofdstuk 5 een praktisch deel. Een goede zaak dat er aandacht gevraagd wordt voor de orthopraxis, de christelijke levenswijze, wat duidelijk bleek in het leven van de eerste christenen. Tertullianus heeft daar op gewezen. De christelijke moraal is beter voor de samenleving dan de heidense. De samenstellers van het boek zijn er diep van overtuigd dat de inhoud van het christelijk geloof werkelijke levensvervulling en levensvreugde geeft, levens- en stervenstroost biedt en dat de relatie met onze Schepper onopgeefbaar is. Het was hen een vreugde te wijzen op de Arts die ingrijpt op zodanige wijze dat straks geen spoor van ellende meer over is. Voor hen die zich op universitair niveau willen verdiepen in apologetiek is het een waardevol boek.

John Bunyan, **De Heilige Oorlog**, gebonden, 164 blz., € 18,50, Uitgeverij 'de Ramshoorn', Goes, ISBN 9-789080-238923.

Het bekende boek 'De Heilige Oorlog' wordt naverteld door M.J. Ruissen. Telkens wordt dit boek herdrukt, wat aangeeft dat er behoefte aan is. Elk hoofdstuk sluit af met een aantal vragen ter bespreking in het gezin of op een vereniging. We willen dit boek van harte aanbevelen.

Andrea van Hartingsveldt- Moree, **Lerenderwijs, Lees en leerboek deel 2**, gebonden, 106 blz., € 16,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-90-336-09909. **Lerenderwijs, Werkboek deel 2**, paperback, 103 blz., € 9,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-90-336-09916.

In het tweede deel van deze boekjes worden de zondagen 32 t/m 52 behandeld. In het voorwoord lezen wij dat de boekjes thuis in het gezin, op school en bij het catechetisch onderwijs gebruikt kunnen worden. De boekjes bieden bouwstenen om

de catechismus uit te leggen aan kinderen en toegankelijk te maken voor kinderen. Dat is een goede zaak. Voor de uitleg worden eenvoudige woorden gebruikt. Er wordt taal gebruikt die kinderen kunnen begrijpen. Aansprekende voorbeelden worden aan de kinderen verteld. Per zondag worden moeilijke woorden uitgelegd, tien eenvoudige vragen voor de jonge kinderen worden gesteld en er is een tekst opgenomen om voor te lezen aan de kinderen. Deze leesteksten nemen vaak een Bijbelse geschiedenis als uitgangspunt. Zo lezen we bijvoorbeeld bij zondag 33, die over de bekering gaat, over koning Manasse die door de Heere bekeerd werd.

Ds. B.J. van Boven, Ds. A.T. Huijser, Ds. S.W. Janse, Ds. G. Mouw, Ds. A. Verschuure, **Boetepreken**, gebonden, 168 blz., € 17,50, Uitgeverij 'de Ramshoorn', Goes, ISBN 9789461150615.

Het boek begint met de kanselboodschap die is voorgelezen op 11 mei 2014 in veel Gereformeerde Gemeenten. In die kanselboodschap worden allerlei zonden concreet genoemd zoals zondagsonthuizing, abortus, seksuele losbandigheid, onbegrensd gebruik van allerlei media en wereldgelijkvormigheid. De acht preken die dit boek bevat, zijn gehouden op 11 mei 2014, de bede- en boetedag van de

Steun het evangelisatiewerk in Gent

en bestel uw boeken bij ons.

Uw bestelling ontvangt u binnen twee dagen thuis.

Email:

webwinkel@evangelischcentrum.be
Telefoon (0032)92230560

Colofon

Dit blad wordt om de veertien dagen uitgegeven door de stichting **Bewaar het Pand**.

ISSN nummer: 0166 - 4646

REDACTIELEDEN

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren,
Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

REDACTIE ADRES

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, T 0527-688978
E a.vanheteren@kliksafe.nl

ABONNEMENTEN

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. T 0184-669116
E pand@solcon.nl NL37 INGB 0000 7043 50 t.n.v.
Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 17,50 per jaar. Abonnementsprijs Verenigde Staten en Canada \$ 17,- per jaar. Advertentietarieven op aanvraag.

Abonnementen lopen van 1 januari t/m 31 december.
Een abonnement kan op elk moment ingaan en moet uiterlijk 1 december schriftelijk of per e-mail worden opgezegd.

Gereformeerde Gemeenten. Deze dag was vanwege de ernst van de tijd belegd. Staat en kerk verkeren in een toestand van diep verval. De kerkverlating is groot en het overtreden van Gods geboden gruwelijk en veelvuldig. Het hele leven dient te staan in het teken van boete en berouw om de Heere te smeken dat hij Zich ontfermt over ons in de Zoon van Zijn liefde. Het boek wijst zonden aan opdat het tot schuldbeleving zou komen en tot het zoeken naar de enige Middelaar ter ontkoming. Ook in onze dagen van verval en afval gaat de Heere door met het volvoeren van Zijn welbehagen. Het is het eerste deel van een serie prekenboeken over een thema. Wie intekent op de serie betaalt slechts € 12,50.

Ds. C.P. de Boer, Kleren maken de m/v. Bijbelse bezinning op kleding, paperback 95 blz., € 9,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-90-336-09329.

De auteur geeft in dit boekje stof tot bezinning over onze kleding. Er wordt geschreven over kleding in de Bijbelse cultuur en over kleding in onze cultuur. De schrijver probeert nauwgezet naar Gods woord te luisteren en van daaruit voorzichtig lijnen te trekken naar onze tijd. Het boekje is vooral geschreven voor

jongeren, maar ook ouderen kunnen er hun winst mee doen in onze verseksualiseerde samenleving. Uiteraard wordt Deut. 22:5 besproken 'Het kleed van een man zal niet zijn aan een vrouw, en een man zal geen vrouwenkleed aantrekken; want al wie zulks doet, is den HEERE uw God een gruwel.' Ook 1 Kor. 11:1-16 komt aan de orde. Het gaat daarin over de hoofdbedekking van de vrouw tijdens de eredienst. De informatie die gegeven wordt reikt stof aan tot meningsvorming en correctie, ook als je niet elk onderdeelje precies zo zou verwoorden als de schrijver doet. Het boekje is duidelijk en concreet. Daar vraagt de jeugd in onze tijd om.

W. Schippers, Jan Starheim, gebonden, 191 blz., € 13,95, Uitgeverij 'de Ramshoorn', Goes, ISBN 9789-461150-547.

Ondertitel : 'Alleen op de wereld.' Dit boek gaat over een soldaat die in het voormalig Nederlands- Indië in de Atjehoorlog gevochten heeft. Dit spannende boek geeft inzicht in wat er gebeurd is in het koloniale verleden van ons land en zal zijn weg onder de liefhebbers van de boeken van Schippers wel weten te vinden.

Zondagsschool zonder boekjes

Najaarsactie

**Helpt u
deze Cubaantjes??**

Doet u mee?
NL65 RABO 0301 9573 63
t.n.v. SEZ - o.v.v.
Najaarsactie

Spaanse Evangelische Zending
Misión Evangélica Holandesa para España

SEZ, Postbus 273, 3370 AG Hardinxveld-Giessendam
tel. 0184 - 61 16 07 b.g.g. 06 - 48 77 63 96
e-mail: sez@kliksafe.nl
www.sez.st

De bestuursleden van de SEZ behoren tot de Prot. Kerk in Ned. (herv.),
Herv. Kerk, Chr. Geref. Kerken, Geref. Gemeenten,
Geref. Gemeenten in Ned. en Oud Geref. Gemeenten.

Bewaar het Pand

Ook een
abonnement?
Kijk in de colofon!

*Rust en ontspanning
in de prachtige
Vulkaaneifel!*

*dichtbij
Friedensstimme-gemeente*

**Ruime
appartementen te
huur**

Inl.: 0049-6594258990 en

www.huizesolagratia.nl

HARKES Begrafenissen

Persoonlijke zorg voor uw begrafenis

Dokter Hamburgerlaan 59
2771 JR Boskoop

www.harkesbegrafenissen.nl

Wij verzorgen alleen begrafeningen

0172 - 21 21 22

VAN STAVEREN

Begrafenisverzorging

Sumatrastraat 11
2405 EM Alphen aan den Rijn

**Dag en nacht bereikbaar
en in elke regio**

(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begrafeningen

Bestel vrijblijvend het boekje "Mijn laatste wens"
www.vanstaverenbegrafenisverzorging.nl